

הספד הבת רחל

"החמה נסתלקה מראש האילנות"

אמא, אימוש שלי, יפת התואר, הטוהר והתום.

מעולם לא היית אישה של אור הזרקורים והבמות, תמיד נחבאת אל הכלים. אז היום אמא, אני רוצה להאיר בזרקור הכי גדול שאני יכולה ולספר לעולם איזו אישה מדהימה ומיוחדת התהלכה בינינו.

אני חושבת אמא, שמעולם לא סיפרתי לך על המבחני מיון שהיו לי לקראת הצבא. במיונים נשאלתי ע"י הבוחנים את מי אני מעריצה, ואמרתי להם מבלי להתבלבל, "את אמא שלי".

כן, אותך, אמא, שקמת מאפר השואה מזוועות ברגן בלזן, מיתמות בגיל צעיר מהורייך יוסף צבי לבית פינקהוף ושושנה רחל לבית אשר הי"ד, והקמת יחד עם אבא, יבדל"א, שבט גדול שהולך ומתרחב.

בשנת 1997 נסענו איתך להולנד לטיול שורשים, כשהגענו לתחילת רחוב דרלושטראט בו גרת עם הורייך ועדה אחותך הגדולה, זיהית את הבית וביקשת לרוץ אליו, כמו שעשית בילדותך. כשהגעת אל הבית, התרגשת מעט, היתה מעט לחלוחית בעינייך, אבל אף דמעה לא ירדה מעינייך. בהמשך טיול השורשים גם הבנתי למה, למה לא זלגו עיניך. סיפרת לי שכשהייתם במחנה המעבר "ווסטרבורק" לפני שנלקחתם לברגן בלזן, חלית בסקרלטינה, ושמו אותך בצריף החולים, בבידוד, 6 שבועות, בלי ביקור של ההורים. ילדה בת 8. חלמת בכל יום שני שאולי אבא יבוא לבקר אותך, כי אבא שלך ניגן על ויולה בקבארט של המחנה, והיה לו מותר להסתובב, אבל זה נשאר בגדר חלום. וכך הבכי של הגעגועים והכמיהה לחיבוק מאביך ואימך הלך והתמעט עד שהפסקת לבכות, עד היום הזה.

בהמשך טיול השורשים הגענו למחנה ברגן בלזן, בו נספו סבא וסבתא וחלק מקרובי משפחתך, רגליי נעשו כבדות, כאילו יצקו אותן בבטון. את אמא, הולכת בגב זקוף ובגאון, ושרה בקול את תפילת "לך השם הגדולה", בלחן של סבא יוסף, כאילו אומרת "ניצחתי אתכם בני עוולה, והנה אני פה עם ילדי, עם המשפחה שהקמתי".

באותו טיול כתבתי לך אמא שיר, אצטט את הבית האחרון ממנו:

"תני דרור לנעצר

לסכר להתרומם מעל לנהר

כי לרגע הזה חיכינו זה מכבר, זה מכבר...

השילי לרגע את אימהותך המגינה

ואל תחוסי על יגון וצער

פתחי לרווחה את השער

גם אם יהיה חד כתער

ויבוא המזור לשטוף את הצער

כי הכל כבר נגמר"

כשכתבתי את המילים הללו, לא הבנתי אמא שבשבילך זה מעולם לא נגמר.

נשארו איתך בלב צלקות עמוקות ושדים מן העבר, ויכולת להם אמא!!! אז איך אפשר שלא להעריץ אותך.

היום אני יכולה לומר בלב שלם, הכאב נגמר.

בשנת 1946 עלית עם אחותך היחידה עדה ז"ל, ועם דודיך נפתלי וחנה אשר ז"ל, ושניים מילדיהם, באונייה קהיר, וקבעתם את מושבכם בקבוצת יבנה, שם גרו מרים ויצחק ז"ל, דודיך. כשבגרת הכרת את אבא שהיה בגרעין עציון, וכשהחלטתם להחתן עברת לקיבוץ סעד ביתכם מאז ועד היום.

בסעד עבדת זמן מה בהנהלת חשבונות ובמרפאה. רצית ללמוד אחיות. אך לקיבוץ היו צרכים אחרים ונאלצת לוותר על החלום שלך. אנחנו זכינו לאחות פרטית במשפחה. כמעט לכל בעיה בריאותית במשפחה הייתה לך עצה וטיפול והאבחנות בדרך כלל היו נכונות.

עבדת שנים רבות במחסן הבגדים בתגמיר, ולימדת מוזיקה ונגינה על חליל.

מוזיקה תפסה מקום נכבד ומשמעותי מאוד בחייך. גדלת בבית מוזיקלי והנחלת את המוזיקה לנו הילדים וגם לנכדים ששרים ומנגנים בהרכבים. ידעת את טעמי המקרא על בוריים (הודות למכל פרלמן), וסייעת לאבא ללמד ילדים לבר המצווה, בעיקר את אלה שזייפו. בכל שבת וחג, בחנת את אבא לפני קריאת התורה והמגילה כדי שלא יטעה בקריאה.

אמא, לפני שנה פרצה המלחמה הארורה שאנחנו נמצאים בעיצומה. הטבח ביישובי העוטף אילץ אתכם לעזוב את ביתכם והגעתם לקבוצת יבנה לבית סביון שהיה לכם לבית, במשך 9 חודשים, סוג של סגירת מעגל.

בכל דבר רע יש גם דברים טובים. זכיתי, ובתשעת החודשים האלה הייתם קרובים אליי ואני אליכם. יכולתי לבקר אתכם, לטפל בכם, לשיר איתכם, לשמוע את אבא קורא את מגילת שיר השירים לי ולאמא בפרטי, וגם את מגילת רות.

לחגוג לאמא יום הולדת 88, "אחת אן תחתך" המספר היחיד שאני יודעת לומר בהולנדית (יסלחו לי דוברי ההולנדית שבקהל אם לא אמרתי נכון, אבל אמא אישרה לי שזה נכון).

זה מספר שנים אמא, שלא יכולת לומר את מה שאת מרגישה וחווה. אני בטוחה שרצית לשתף, ראיתי בעיניך שאת רוצה, אבל המילים לא יצאו מפיך. משפט אחד שמעתי ממך כאשר באחת השבתות בקבוצת יבנה הלכנו לטייל, והתיישבנו במגרש המשחקים, ואני התחלתי להציק לך בשאלות, ואת אמרת לי: "את מפריעה לי להסתכל על הילדה" (שבאותה שעה שיחקה במגרש המשחקים). ואני כל כך שמחתי שיכולת ולו פעם אחת לומר ואפילו לא נפגעת.

הדרך שלנו לתקשר איתך היתה דרך השירים. השיר שהפך להמנון המשפחה שבעזרתו הצלחנו להגיע אליך, אל נשמתך היה "החמה מראש האילנות נסתלקה" שכתב חיים נחמן ביאליק בלחן של סבא יוסף.

אמא שלנו, החמה המאירה, מקור החום והעוצמה, נסתלקה היום.

היום חסר העולם נשמה טובה ומאירה שידעה לעשות רק טוב בחייה.

לאמא היו מספר מטפלות שסעדו אותה. ג'וי היא המטפלת המסורה שטיפלה בה עד יומה האחרון.
אני רוצה לומר מספר מילים באנגלית:

To our dear and beloved Joy, I would like to thank you on behalf of the whole family
for the way you looked after Ima with such care, love and respect. We saw how you
treated her as if she was your own mother.
There are no words strong enough to say thank you. We embrace you and look to
you as one of the family.

אמא יקרה שלנו נוחי על משכבך בשלום
מלאכי השלום מלווים אותך.

ובשתגיעי לפני כיסא הכבוד בקשי מה' שיחדל את כל הצרות והמלחמות, שישיב חטופינו לחיק
משפחותיהם. עם עיניים טובות כשלך וגומת חן מתוקה הוא לא יוכל לסרב לך.